

بررسی امکان رواج کارتهای اعتباری به عنوان شیوه پرداخت الکترونیک در ایران

بهرنگ تاج احمدی، مهدی شجری

دانشگاه صنعتی امیرکبیر، دانشکده کامپیوتر و فن آوری اطلاعات

btajahmadi@gmail.com, mshajari@aut.ac.ir

چکیده - نظام پرداخت الکترونیک تنها باعث اتوماسیون تراکنشهای سنتی نشده است. این نظام نو موجب شده تا پدیدههایی مانند کارتهای اعتباری به سرعت فراگیر شوند و پرداخت نیز همچون بسیاری از دیگر عناصر دنیای امروز جهانی گردد. این پدیده در سالهای اخیر در کشور ما نیز مورد توجه قرار گرفته است و قوانینی نیز به منظور استفاده آنها در نظام بانکی کشور به تصویب رسیده و تا سطح صدور دستورالعمل اجرایی پیش رفته است. با این حال آنچنان که بررسی نشان می دهد بانکها تمایلی به صدور این کارتها نداشته و عملاً راه را بر گسترش این خدمت بسته اند. عدم تمایل بانکها برای صدور کارتهای اعتباری ناشی از سه دسته عمده از عوامل است. اول عوامل و دلایل شرعی است. دستورالعمل اجرایی مربوط به صدور و راهبری کارتهای اعتباری از جریمه تاخیر به منظور اهرمی برای جلوگیری از دیرکرد بازپرداخت استفاده کرده است که محل مناقشه جدی میان فقیهان است. دوم دلایل قانونی است. قانون راه را بر استقراض توسط این کارت بسته است. ضمناً لزوم سودآورد بودن این خدمت برای بانک را در نظر نگرفته است. سوم عوامل زیر بنایی هستند. گروهی از این عوامل موجب می شوند تا کارتهای صادر شده توسط بانکهای ایرانی تنها در سطح محلی قابل استفاده باشند. گروه دیگر از عوامل زیربنایی باعث می شوند تا بانکها از بازگشت سرمایه خود در فعالیت مربوط به ارائه کارت اعتباری مطمئن نباشند.

کلید واژه - پرداخت الکترونیک، کارت اعتباری، بانکداری بدون ربا، فقه شیعی، قوانین بانکی.

۱- مقدمه

کشور هنوز مبهم است.

کارتهای اعتباری نه تنها می توانند برای خرید کالا و خدمات مورد استفاده قرار گیرند بلکه می توانند ابزاری باشند که نظام بانکی کشور را قادر سازد تا فرصت دریافت وامهای بانکی را در هر لحظه به تک تک افراد جامعه بدهد. بنابراین، همگانی شدن کارتهای اعتباری دگرگونی بزرگی در نوع رابطه مالی مشتریان و نظام بانکی کشور نیز خواهد بود. عمومیت یافتن و گسترده شدن این روش در کشور می تواند بانکهای ایرانی را که اکنون به مشتریان خود بدهکار هستند، تبدیل به بنگاههایی کند که از مشتریان طلبکارند یا حداقل تراز بدهکار- بستانکار بانکهای یاد شده را به شدت تغییر دهد.

بانکها به عنوان موسسات مالی و اعتباری همواره باید منابع خود را در جهت انجام فعالیتهای سود آور هدایت

نظام پرداخت کشور که هم اکنون خود متاثر از تغییرات بزرگ مربوط به مسائل اجرایی شدن قوانین نظام پرداخت الکترونیک است، باید به چالشهایی که نظام جدید به همراه خود آورده نیز روبرو شود. یکی از این چالشها کارتهای اعتباری هستند. کارتهای اعتباری شیوه جدید از پرداخت را برای مشتریان ممکن ساخته که تاکنون در نظام بانکی کشور مرسوم نبوده است. در این شیوه، مشتریان قادر خواهند بود بدون داشتن پولی در حساب خود، خرید کرده و بعداً بهای آن را به بانک بپردازند. کارتهای اعتباری بر خلاف بسیاری دیگر از ردههای نظام پرداخت الکترونیک تنها باعث اتوماسیون تراکنشهای سنتی نمی شوند بلکه روش جدیدی از پرداخت را به همراه دارد که تاثیرات آن بر نظام بانکی